

10

Aukos ir įstatymas

10: Aukos ir įstatymas

Šiame skyriuje pateikta įstatymo santrauka, kiek tai yra susiję su nusikaltimų aukomis.

Įžanga

Nagrinėdamas baudžiamąją bylą, teismas gali pakviesti auką liudyti. Vis dėlto auka nėra baudžiamosios bylos šalis ir paprastai neturi teisinio atstovo. Tokį vaidmenį byloje prisiima valstybė.

Nepaisant to, aukoms yra taikomos kai kurios įstatymo dalys. Toliau pateiktuose skyriuose mes apžvelgsime atitinkamas įstatymo dalis. Mūsų apžvalga atitiks bylos eigą, t. y.:

- tyrimo etapą;
- galimą kaltinimą;
- teismo posėdį ir
- nuteisimą.

Po to mes trumpai paaiškinsime įstatymus dėl lytinio ir buitinio smurto. Skyriaus pabaigoje bus paaiškinti kai kurie kriminaliniai nusikaltimai.

Tyrimas

Vaizdo įrašas su vaikų įrodymais

Policininkas arba kitas kvalifikuotas asmuo gali parengti vaizdo įrašą, kuriame nufilmuotas jo pokalbis su jaunesniu kaip 14 metų amžiaus vaiku; toks įrašas skirtas ištirti, ar vaikas tapo smurtinio ar lytinio nusikaltimo arba prekybos žmonėmis auka. Šis įrašas arba jo dalys dažniausiai gali būti naudojami kaip įrodymai teisme. Tai reiškia, kad vaikas neturi duoti parodymų pačiame teisme. Tačiau vaikas gali būti paklaustas teisme apie parodymus, kuriuos davė įrašytoje apklausoje. Tokie klausimai gali būti užduoti naudojant tiesioginį televizijos ryšį, kad vaikui nereikėtų būti pačiame teisme.

Bauginimas

Bauginti bet kurį asmenį, padedantį policijai (Garda Síochána) vykdyti tyrimą, arba liudininką, prisiekusįjį ar bet kurį aukos šeimos narį yra nusikaltimas. Jei jūs

esate bauginami, apie tai turėtumėte pranešti Garda Síochána skyriui.

Galimas kaltinimas

Paleidimas už užstatą

Asmuo, kaltinamas įvykdęs nusikaltimą, gali prašyti teismo būti paleidžiamas už užstatą. Būti paleistam už užstatą reiškia, kad kaltinamas ir teismo laukiantis asmuo nebus laikomas kalėjime. Asmuo, kaltinamas įvykdęs nusikaltimą (taip pat vadinamas „kaltinamuoju“), yra nekaltas, kol nebus pripažintas kaltu. Todėl kaltinamasis asmuo gali būti paleistas už užstatą, išskyrus tam tikrus atvejus, pavyzdžiui:

- kai esama pavojaus, kad kaltinamasis asmuo trukdys liudininkams, taip pat aukai;
- jei esama pavojaus, kad kaltinamasis asmuo neatvyks į teismą; arba
- jei asmuo kaltinamas įvykdęs sunkų nusikaltimą ir jei esama pavojaus, kad už užstatą paleistas asmuo įvykdys kitą sunkų nusikaltimą (sunkus nusikaltimas – tai toks nusikaltimas, už kurį asmuo, jei bus nuteistas, gali būti uždarytas į kalėjimą penkeriems ar daugiau metų).

Jei asmuo nepaleidžiamas už užstatą, jis siunčiamas į kalėjimą. Toks asmuo gali iš naujo prašyti būti paleidžiamas už užstatą, jei jo teismas neprasideda per keturis mėnesius nuo tada, kai buvo pirmą kartą atsisakyta jį paleisti už užstatą.

Jei asmuo paleidžiamas už užstatą, jis privalo užstato laikotarpio pabaigoje vėl prisistatyti teismui ir tuo laikotarpiu neįvykdyti jokių nusikaltimų. Teismas gali papildomai nustatyti kitas paleidimo už užstatą sąlygas, pavyzdžiui, kaltinamajam asmeniui neleidžiama eiti į tam tikras vietas arba bendrauti su tam tikrais žmonėmis.

Policija gali paprašyti teismo išduoti už užstatą paleisto asmens suėmimo orderį, jei mano, kad tas asmuo ketina sulaužyti kurią nors paleidimo už užstatą sąlygą. Jei toks orderis išduodamas, policija gali asmenį suimti ir atvesdinti į teismą. Teismas gali pasiūsti tokį asmenį į kalėjimą.

Jei asmuo neatvyksta į teismą pasibaigus paleidimo už užstatą laikotarpiui arba

sulaužo bet kurias kitas paleidimo už užstatą sąlygas, teismui įsakius, jis gali būti suimtas ir atvedintas į teismą. Paskui teismas gali pasiūsti tokį asmenį į kalėjimą iki prasidedant teismui.

Teismo posėdis

Parodymai naudojant tiesioginį televizijos ryšį

18 metų dar nesulaukęs jaunas asmuo gali duoti parodymus teismui per tiesioginį televizijos ryšį, jei byloje nagrinėjamas smurtinis ar lytinis nusikaltimas arba prekyba žmonėmis, nebent teismas turėtų svarių priežasčių neleisti duoti parodymų per tiesioginį televizijos ryšį. Teismui leidus, bet kuris kitas asmuo gali duoti parodymus per tiesioginį televizijos ryšį, jei byloje nagrinėjami smurtiniai, lytiniai arba prekybos žmonėmis nusikaltimai. Teismas taip pat gali leisti duoti parodymus per tiesioginį televizijos ryšį iš kitos šalies. Teisėjas ir teisme dalyvaujantys teisininkai nedėvi perukų ar mantijų, kai parodymai duodami per tiesioginį televizijos ryšį aukščiau minėtais atvejais.

Jei 18 metų dar nesulaukęs jaunas asmuo duota parodymus apylinkės teismui per tiesioginį televizijos ryšį byloje, kuriose nagrinėjami smurtiniai, lytiniai arba prekybos žmonėmis nusikaltimai, teismas gali leisti daryti tų parodymų vaizdo įrašą, kuris turės būti naudojamas paskesnių teismo posėdžių metu.

Teismas gali leisti duoti parodymus per tiesioginį televizijos ryšį asmeniui, kuris bijo arba gali būti bauginamas.

Teisinė pagalba prievartavimo ir seksualinio priekabiavimo atvejais

Teisinės pagalbos valdyba gali konsultuoti prievartavimų ir kitų rimtų seksualinių priekabiavimų aukas. Be to, jei nagrinėjant išprievartavimo ir kitų rimtų lytinių nusikaltimų bylą, kaltinamasis paprašo teismo iškelti klausimą dėl jūsų ankstesnės lytinės patirties, Teisinės pagalbos valdyba atstovaus jus ir ginčys tokį prašymą. Šios paslaugos teikiamos netikrinant materialinės padėties ir yra nemokamos (žr. Teisinės pagalbos valdybos nukentėjusiųjų chartiją, 7 skyrių).

Nuteisimas

Poveikio aukai ataskaita ir pareiškimai

Priimdamas nuosprendį už smurtinius ar lytinius nusikaltimus, teismas privalo

atsižvelgti į bet kokį poveikį, kurį nusikaltimas turi aukai. Įrodymus apie poveikį teismas gali gauti ataskaitoje. Teismas gali paprašyti profesionalaus asmens, pavyzdžiui, probacijos pareigūno arba išprievartavimų krizių centro nario, parengti raštišką ataskaitą dėl nusikaltimo poveikio aukai. Šioje „poveikio aukai ataskaitoje“ gali būti nurodoma fizinė, emocinė, psichinė, ekonominė ar lytinė žala, kurią auka patyrė dėl nusikaltimo. Ši ataskaita skiriasi nuo „poveikio aukai pareiškimo“.

Jei auka kreipiasi į teismą nurodydama lytinio ar smurtinio nusikaltimo poveikį jo / jos atžvilgiu, teismas privalo išklaustyti tokius parodymus. Tai vadinama „poveikio aukai pareiškimu“. Pareiškimą gali padaryti pats asmuo arba teisinis atstovas.

Tais atvejais, kai auka yra mirusi po įvykdyto nusikaltimo, teismas neturi išklaustyti pareiškimo iš aukos šeimos pusės, nors kai kurie teisėjai šiuo metu leidžia daryti tokią pareiškimą. Tačiau įstatymas šiuo metu yra keičiamas. Planuojama, kad teismas privalo išklaustyti poveikio aukai pareiškimu bendrai vadinamus parodymus, duodamus mirusios aukos šeimos arba aukos, kuri negali kalbėti pati, jei šeima to nori.

Seksualinis smurtas

Išprievartavimo ar lytinio nusikaltimo byloje aukos pavardė neviešinama. Teisme nagrinėjant išprievartavimo ar sunkaus lytinio nusikaltimo bylą, gali dalyvauti tik tie asmenys, kurie tiesiogiai suinteresuoti byla, ir žiniasklaidos atstovai. Auką teisme gali lydėti tėvai, giminaičiai arba draugai.

Buitinis smurtas

Daugelis smurtinių veiksmy, kurių imamas šeimos namuose, laikomi kriminaliniu nusikaltimu. Vis dėlto jie paprastai nagrinėjami civiliniuose teismuose, kuriuose nukentėjusioji šalis gali būti apsaugoma teismo įsakymais. Teisminės bylos, kuriose tikimasi tokių įsakymų, yra nagrinėjamos teisme, kuriame dalyvauja tik byla tiesiogiai suinteresuoti asmenys. Jei teisėjas leidžia, auką teisme gali lydėti tėvai, giminaičiai arba draugai.

Teismo įsakymai

Buitinio smurto bylose teismai gali skelbti įvairius įsakymus. Įsakymai būna tokio pobūdžio:

- **saugumo įsakymas** – šiuo įsakymu įvardytam asmeniui nurodoma

nenaudoti ir negrasinti smurtu, priekabiauti ar bauginti prašymą dėl įsakymo pateikusį asmenį arba bet kurį iš jo išlaikomų asmenų, įskaitant vaikus. Taip pat įvardytam asmeniui, jei jis gyvena kur nors kitur, gali būti įsakyta nestebėti prašymą dėl įsakymo pateikusio asmens namų; ir

- **uždraudžiamasis įsakymas** – šiuo įsakymu įvardytam asmeniui nurodoma išvykti iš tos vietos, kurioje gyvena prašymą dėl įsakymo pateikęs asmuo, ir nesirodyti toje vietoje, jei to neleis teismas.

Saugumo arba uždraudžiamajam įsakymui parengti gali prireikti kelių savaičių. Skubiais atvejais asmuo gali prašyti tokių įsakymų:

- **išankstinio uždraudžiamojo įsakymo** – šis įsakymas panašus į uždraudžiamąjį įsakymą, išskyrus tai, kad įsigalioja iš karto ir galioja iki tada, kai teismas gali paskelbti tikrąjį uždraudžiamąjį įsakymą. Toks įsakymas paskelbiamas, jei esama betarpiško pavojaus, kad prašymą pateikiantis asmuo ar jo išlaikomi asmenys, įskaitant vaikus, patirs didelę žalą, įsakymas gali būti paskelbtas teisme nedalyvaujant įsakymu įvardytam asmeniui (t. y. „vienašališkai“) arba nepateikus pranešimo tam asmeniui; ir
- **apsaugomojo įsakymo** – šis įsakymas panašus į saugumo įsakymą, išskyrus tai, kad įsigalioja iš karto ir galioja iki tada, kai teismas gali paskelbti tikrąjį saugumo arba uždraudžiamąjį įsakymą.

Tam tikrais atvejais Sveikatos apsaugos administracija (HSE) gali kreiptis dėl įsakymų asmens vardu.

Buitinio smurto nusikaltimai

Jei teismas paskelbia saugumo įsakymą, uždraudžiamąjį įsakymą, išankstinį uždraudžiamąjį įsakymą arba apsaugomąjį įsakymą prieš tam tikrą asmenį ir tas asmuo nepaklūsta įsakymui, jis laikomas įvykdęs kriminalinį nusikaltimą.

Jei teismas pateikia uždraudžiamąjį įsakymą arba išankstinį uždraudžiamąjį įsakymą dėl konkrečios vietos, o įsakymu įvardytas asmuo neleidžia įsakymu apsaugotam asmeniui arba bet kuriam jo išlaikomam vaikui neleidžia būti toje vietoje arba stengiasi neleisti ten patekti, jis laikomas įvykdęs kriminalinį nusikaltimą.

Bet kuris asmuo, įvykdęs vieną iš šių nusikaltimų, gali būti apkaltintas teisme.

Jei jis pripažįstamas kaltu, jam gali būti skirtas bauda arba jis gali būti išsiųstas į kalėjimą. Teismas taip pat gali nubausti minėtą asmenį kaip „negerbiantį teismo“.

Kiti kriminaliniai nusikaltimai

Baudžiamojoje teisėje yra apibrėžta daug skirtingų nusikaltimų. Šiame skyriuje glaustai paaiškinami kai kurie pagrindiniai nusikaltimai.

Vagystė

Vagystė įvykdoma asmeniui nesąžiningai pasisavinus turtą be jo savininko leidimo ir ketinant jo niekada negrąžinti.

Apiplėšimas

Apiplėšimas – tai veiksmas, kai asmuo naudoja ar grasina panaudoti jėgą vykdydamas vagystę.

Įsilaužimas

Įsilaužimas – tai veiksmas, kai asmuo patenka į pastatą be leidimo siekdamas pavogti ar padaryti žalos. Rimtas arba „sunkinančiomis aplinkybėmis“ įvykdytas įsilaužimas – tai veiksmas, kai įsilaužėlis turi ginklą ar sprogmenų.

Užpuolimas

Užpuolimas – tai veiksmas, kai asmuo naudoja ar grasina panaudoti jėgą prieš kitą asmenį be pastarojo sutikimo.

Žalą ar rimtą žalą sukeliantis užpuolimas yra dar sunkesnis nusikaltimas.

Pavojingas vairavimas

Pavojingas vairavimas yra toks, kuris kelia pavojų visuomenei. Tokiais atvejais atsižvelgiama į transporto priemonės būklę, vietą, faktinį eismo intensyvumą ir tikėtiną eismo intensyvumą.

Pavojingas vairavimas, lemiantis mirtį ar rimtą kūno sužalojimą – tai du iš sunkesniųjų nusikaltimų pavojingai vairuojant.

Lytiniai nusikaltimai

Lytinis nusikaltimas įvykdomas, kai nepadoriu būdu užpuolamas vyras ar moteris.

Rimtas ar „sunkinančiomis aplinkybėmis“ įvykdytas lytinis nusikaltimas – tai veiksmas, kai lytinio užpuolimo metu auka patiria sunkų smurtą arba jai grasinama sunkiu smurtu, patiria sužalojimus ar pažeminimą.

„Išprievartavimas pagal 4 straipsnį“ įvykdomas, kai lytinio užpuolimo metu varpa

bent kiek įkišama į burną ar analinę angą arba kai kito asmens laikomas daiktas bent kiek įkišamas į makštį.

Išprievartavimas įvykdomas, kai vyras neteisėtai lytiškai santykiauja su moterimi, kuri lytinio akto metu nesutinka santykiauti; tokiais atvejais vyras žino, kad moteris nesutinka santykiauti, arba nepaiso, ar lytinio akto metu moteris sutinka ar nesutinka santykiauti.

Nužudymas ir netyčinis nužudymas

Nužudymas – tai nusikaltimas, kai asmuo planuoja nužudyti arba sunkiai sužeisti kitą asmenį ir jį nužudo.

Netyčinis nužudymas įvykdomas, kai asmuo nužudo kitą asmenį neketindamas jo nužudyti. Netyčinis nužudymas taip pat gali būti įvykdomas, jei asmuo planuoja nužudyti arba sunkiai sužeisti kitą asmenį, bet nesuvaldo situacijos, nes būna išprovokuojamas ar klaidingai mano, kad tai būtinoji gintis.

Prekyba žmonėmis

Prekyba žmonėmis – tai veiksmai, kai asmuo užverbuoja, perveža, apgyvendina, įdarbina ar turi savo žinioje kitą suaugusį asmenį ar vaiką, siekdamas juos išnaudoti:

- darbui;
- seksualiniams poreikiams tenkinti;
- jų organams pašalinti.

Jeigu Airijos pilietis įvykdo vieną iš šių prekybos žmonėmis nusikaltimų kitoje šalyje, jis gali būti patrauktas į teismą Airijoje ir gali būti nuteistas. Jeigu kuris nors asmuo įvykdo vieną iš šių nusikaltimų prieš Airijos pilietį kitoje šalyje, jis gali būti patrauktas į teismą Airijoje ir gali būti nuteistas.

(Leidimas: 2010 m. birželis)